

2011

GEOGRAPHY (Optional) (Paper – II)
भूगोल (वैकल्पिक) (पत्रिका – II)

601177

Standard : Degree

स्तर : पदवी

Total Marks : 200

एकूण गुण : 200

Nature : Conventional (Essay) type

स्वरूप : पारंपारिक (वर्णनात्मक)

Duration : 3 Hours

कालावधी : 3 तास

N.B. :

सूचना :

(1) *Answers must be written either in **English** or in **Marathi**.*

उत्तरे इंग्रजीमधून किंवा मराठीमधून लिहिली पाहिजेत.

(2) *Question No. 1 is **compulsory**. Of the remaining questions, attempt **any four** selecting one question from **each Section**.*

प्रश्न क्रमांक 1 अनिवार्य आहे. उर्वरित प्रश्नांमधून कोणतेही चार सोडवा पण प्रत्येक विभागातून एक प्रश्न निवडून सोडविणे आवश्यक आहे.

(3) *Figures to the **RIGHT** indicate marks of the respective question.*

उजवीकडील अंक संबंधित प्रश्नांचे गुण दर्शवितात.

(4) *Number of optional questions upto the prescribed number in the order in which they have been solved will only be assessed. Excess answers will not be assessed.*

ज्या क्रमाने निर्धारित संख्येपर्यंत पर्यायी प्रश्नसंख्या सोडविली आहे. तेवढीच प्रश्नसंख्या तपासली जाईल, अतिरिक्त उत्तरे तपासली जाणार नाहीत.

(5) *Credit will be given for orderly, concise and effective writing.*

नीटनेटक्या, संक्षिप्त व परिणामकारक लिखाणास श्रेय दिले जाईल.

(6) *Candidate should not write roll number, any name (including their own), signature, address or any indication of their identity anywhere inside the answer book otherwise he/she will be penalised.*

उत्तरपुस्तिकेच्या आतील भागात कोठेही उमेदवाराने बैठक क्रमांक, स्वतः किंवा इतरांचे नाव, पत्ता किंवा आपली ओळख देणारे चिन्ह नमूद करू नये अन्यथा तो शिक्षेस पात्र ठरेल.

(7) *In case of any ambiguity, English version will be considered as authentic.*

कोणत्याही प्रकारच्या संदेहाच्या स्थितीत, इंग्रजी भाषांतर ग्राह्य समजले जाईल.

P.T.O.

SEAL

. 1108

Marks

गुण

1. Answer any four of the following (10 marks each) :

40

- (a) Climatic Regions of India (As per W. Koppen)
भारतातील हवामानाचे विभाग (W. Koppen नुसार)
- (b) The Ganga-Kaveri Link Canal
गंगा-कावेरी जोड कालवा
- (c) State India's major industrial complexes and describe Mumbai-Pune industrial complex.
भारताचे प्रमुख औद्योगिक क्षेत्र सांगून मुंबई-पूणे औद्योगिक क्षेत्राचे वर्णन करा.
- (d) Concept of sustainable development.
शाश्वत विकासाची कल्पना.
- (e) Disaster Management.
आपत्ती व्यवस्थापन.

SECTION – A

विभाग – अ

2. Answer the following sub-questions :

- (a) Describe the size and shape of India along with the neighbours.
भारताचा विस्तार, आकार आणि शेजारी यांचे वर्णन करा. 10
- (b) Describe the Indian seismic zones.
भारतातील भूकंपग्रस्त क्षेत्रांचे वर्णन करा. 15
- (c) Explain the physiographic regions of Maharashtra.
महाराष्ट्राच्या प्राकृतिक विभागांचे वर्णन करा. 15

3. Answer the following sub-questions :

- (a) “The geographical location of India provides it many-fold advantages”.
Explain.
“भारताचे भौगोलिक स्थान त्यास अनेकविध लाभदायक आहे,” विषद करा. 10
- (b) Describe the origin and major physical divisions of the Peninsular Upland.
भारतीय द्विपकल्पाची उत्पत्ती व त्याचे प्रमुख प्राकृतिक विभागांचे वर्णन करा. 15
- (c) Explain management of surface water resources.
भूपृष्ठावरील जलसंपत्ती व्यवस्थापन विषद करा. 15

SECTION – B**विभाग – ब**

4. Answer the following sub-questions :

- (a) Describe the type of soils of Maharashtra. 10
महाराष्ट्रातील मृदा प्रकारांचे वर्णन करा.
- (b) Explain in detail 'The National Forest Policy of India'. 15
भारतीय 'राष्ट्रीय जंगल धोरण' सविस्तर स्पष्ट करा.
- (c) What is energy crisis ? Discuss conservation of energy for future 15
generation.
उर्जा संकट म्हणजे काय ? भावी पिढीसाठी उर्जा संवर्धन यावर चर्चा करा.

5. Answer the following sub-questions :

- (a) Explain the problems of soil degradation in Maharashtra. 10
महाराष्ट्रातील मृदा सुपीकतेच्या न्हासांची समस्या विषद करा.
- (b) Elaborate the classification of forests of Maharashtra. 15
महाराष्ट्रातील वनांचे वर्गीकरण यावर सविस्तर माहिती लिहा.
- (c) Explain in detail 'The National Mineral Development Policy'. 15
'राष्ट्रीय खनिज विकास धोरण' सविस्तर स्पष्ट करा.

SECTION – C**विभाग – क**

6. Answer the following sub-questions :

- (a) What is Green Revolution ? Describe its effects. 15
हरित क्रांती म्हणजे काय ? तिच्या परिणामांचे वर्णन करा.
- (b) Describe the locational factors of Cotton Textile Industries in Maharashtra 10
and discuss the recent problems of them.
महाराष्ट्रातील सुतीकापड उद्योगाच्या केंद्रिकरणावर परिणाम करणारे घटक सांगा व त्या उद्योगाच्या
समस्या विषद करा.
- (c) Explain the development of tourism in India and discuss the problems. 15
भारतातील पर्यटन विकास व त्याच्या समस्या यांचे वर्णन करा.

P.T.O.

7. Answer the following sub-questions :

(a)	'New trends in agriculture in Maharashtra' explain in detail.
'महाराष्ट्रातील कृषितील नविन कल' सविस्तर चर्चा करा.	15
(b)	Elaborate the industrial development in India during Pre-Independence period.
स्वातंत्र्यपूर्व काळातील भारतीय औद्योगिक विकास यावर सविस्तर लिहा.	10
(c)	Explain 'India's Foreign Trade'.
'भारतीय विदेश व्यापार' विषद करा.	15

SECTION - D

विभाग - ड

8. Answer the following sub-questions :

(a)	Explain 'The New Population Policy, 2000 of India'.
'भारतीय लोकसंख्या धोरण, 2000' सविस्तर सांगा.	10
(b)	Explain the patterns of rural settlements in India.
भारतातील ग्रामिण वस्त्यांचा आकृतिबंध विषद करा.	10
(c)	Drought-Prone area development.
दुष्काळ-प्रवण क्षेत्रांचा विकास.	10
(d)	Explain 'India and Geopolitics of Indian Ocean'.
'भारत आणि हिंदी महासागराची भू-राजनीती' स्पष्ट करा.	10

9. Answer the following sub-questions :

(a)	What is migration ? Explain the types of migration and their related problems in India.
स्थलांतर म्हणजे काय ? स्थलांतराचे प्रकार सांगून त्यांचे भारतातील परिणाम विषद करा.	10
(b)	Discuss the problems of urbanization in India.
भारतातील नागरीकरणाच्या समस्या यावर चर्चा करा.	10
(c)	Explain 'Mumbai Metropolitan Region Development'.
'मुंबई महानगर क्षेत्राचा विकास' चर्चा करा.	10
(d)	'The Kashmir problem, the most serious and complex problem between India and Pakistan', Discuss.
'काश्मिर समस्या, भारत-पाकिस्थानातील एक गंभीर व जटिल समस्या', विषद करा.	10